

TEXNOLOGIYA FANINI O'QITISHNING ZAMONAVIY METODLARI

¹Qilicheva Muqaddas Arziqulovna

Zarafshon tumani 2-maktab texnologiya fani o'qituvchisi

²Abdullayeva Nafosat Raxmatovna

Zarafshon tumani 2-maktab texnologiya fani o'qituvchisi

<https://doi.org/10.5281/zenodo.7519276>

Annotatsiya : Ushbu maqolada texnologiya fanining vazifalari va o'qitish usullari haqida fikr yuritilgan . Undan tashqari ushbu fandan ko'zlangan maqsad hamda o'quvchi yoshlarga fanning tasiri haqida so'z ketadi . Bu fanni o'rganish davomida o'quvchi yoshlari hayotida sodir bo'lajak har qanday tasodifiy hodisalarga tayyorlov ko'zda tutilgan .

Kalit so'zlar : Texnologiya , jismoniy mehnat , aqliy mehnat , aktiv faoliyat

Mamlakatimizda ta'lim sohasida olib borilayotgan yangilanish, modernizatsiya jarayoni uzluksiz ta'lim tizimining barcha bo'g'inlari jumladan, oliy ta'limda ham zamon talablariga javob bera oladigan yetuk mutaxassislarni tayyorlash, ularda yangi bilim va ko'nikmalarini shakllantirishni, o'z ustida ishlash, zamonaviy texnologiya yutuqlaridan maqsadli foydalana olish mahoratini oshirishni taqozo etmoqda. Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarini hozirgi kun talablari asosida tayyorlashda " Texnologiya va uni o'qitish metodikasi " fani ham ustuvor vazifalarni bajarishda salmoqli o'rinni egallaydi. Mazkur fan orqali bo'lajak mutaxassis o'qituvchilar fanining asosiy ilmiy – nazariy va amaliy natijalariga asoslangan holda o'quvchilarga mehnatsevarlik, intizom, masuliyat, burch hissi, ijodkorlik qobiliyatlarini rivojlantirish malakasiga ega bo'ladilar. Mehnat ta'limi o'qituvchilarini pedagogik psixologik bilimlarni maktab o'quvchilarida umummehnat, kasb tanlashga yo'llash va umumkasbiy ko'nikma va malakalarni shakllantirish jarayonida tadbiq etish; pedagogik-psixologik bilimlar, bevosita tanlangan sohalarga va yangi pedagogik, axborot texnologiyalari asosida metodik muammolarni hal etish; mehnat ta'limi o'quv ustaxonalarini talab darajasida jixozlash va uni nazorat; maktablarda mehnat ta'limi darslarini o'qitishni samarali tashkil etish hamda uni amalga oshirish metodikasini o'rgatishdan iborat. Barkamol shaxs tarbiyasida, albatta, mehnat ta'limining alohida o'rni bor. Ushbu o'quv fani o'quvchilarda aqliy va jismoniy mehnat turlari, mehnat jarayonlari haqida keng tushuncha hosil qilish, mehnatga oid ko'nikma va malakalarini rivojlantirish kabi ta'limiy maqsadlarga xizmat qiladi. Maktabdagi texnologiya ta'limi va tarbiyasining maqsadi: o'quvchilarga mehnatga muhabbat va mehnat ahliga hurmat tuyg'usini singdirishdan; o'quvchilarni hozirgi zamon sanoat va qishloq xo'jalik ishlab chiqarishi, qurilish, transport, xizmat ko'rsatish sohalari asoslari va texnologik

jarayonlar bilan tanishtirishdan; o'qish va ijtimoiy foydali ish jarayonida ularda mehnat ko'nikmalari va mahoratini hosil qilishdan; ongli ravishda kasb tanlashga va boshlang'ich hunar ta'limini olishga undashdan iborat. Amaliy tayyorlash texnologiya fanining muhim qismlaridan biri hisoblanadi. U o'zaro bog'langan bir necha elementlardan: oddiy asbob va moslamalardan foydalana bilish, kerakli operatsiyalarni to'g'ri va ratsional amalga oshira bilish, ya'ni u yoki bu materialga ma'lum izchillikda ishlov bera borish, yo'l qo'yilgan xatoni o'z vaqtida aniqlash va to'g'rilay olish kabilardan tarkib topadi. Jarayonga amaliy tayyorlash faqat kerakli bilimlar bazasidagina amalga oshishi mumkin. U boshlang'ich maktabda boshlang'ich politexnik bilimlarga asoslanadi. Texnologiya fanining mazmuniga muvofiq o'quvchilar mazkur yosh uchun qulay bo'lgan materiallarga ishlov berishda qo'llaniladigan oddiy asbob va moslamalarni ishlatishning amaliy malaka va ko'nikmalarini egallaydilar. Oddiy asbob moslamalar maxsus asbob va mashinalarning bosh asosi hisoblanadi. Texnologiya fanining metodologik asosi, maqsad va vazifalari, yangi yo'nalishlari, texnologiya fani va tarbiyasining mazmuni, shakl va metodlari hamda boshqa qator muammolari va ularga yangicha yondashuv milliy istiqloq g'oyalari va milliy mafkura asosida yaratilishi muhim. "Milliy istiqloq g'oyasi: asosiy tushuncha va tamoyillar" texnologiya fanining metodologik asosi sanaladi. Dastlab "texnologiya" tushunchasiga aniqlik kiritaylik. Bu tushuncha texnika taraqqiyot bilan bog'liq holda fanga 1872-yilda kirib keldi va yunoncha ikki so'zdan – "texnos" – san'at, mahorat, hunar va "logos" – fan so'zlaridan tashkil topib "hunar fani" degani. Mehnat sohasida nazariy bilimlarni amaliyot bilan, turmush tajribalari bilan bog'lab olib borish mehnat ta'limining yetakchi qoidalaridan hisoblanadi. Texnologiya fani va tarbiya sohasidagi yutuqlar, eng avvalo, nazariya bilan amaliy ishlarning o'zaro bog'liqligiga asoslanadi. Shundagina o'quvchi o'rganayotgan o'quv materiallarning tub mohiyatini tushunib yetadi va mustaqil faoliyatda, amaliy ishlarda ulardan foydalana oladi. Buning uchun o'qituvchi ta'lim jarayonida o'quvchilarning faol ishtirok etishlariga erishmoq lozim. Faol ishtirok esa bilimlarni ongli, tushunib o'zlashtirishga olib keladi. Texnologiya fanidagi onglilik va faollik o'quvchilardagi ko'tarinki kayfiyat, ko'proq bilishga intilish, mustaqil fikrlash va xulosalar chiqarishga undaydi. Mehnatga doir bilimlarni ongli va faol o'zlashtirish o'qitish jarayonining psixologik tomonlarida o'z ifodasini topadi. Texnologiya fanining ilmiyligi tamoyili o'quvchining o'quv materialidagi qonuniyatlarni aks ettirishi, tushunishi va o'zlashtirishi uchun to'g'ri sharoit yaratish maqsadida zarurdir. O'qituvchilarning o'quvchi bilan mehnat turlariga oid muloqoti, o'quvchilarning dars jarayonida sub'yektiv sifatidagi aktiv faoliyati, o'qituvchining o'quvchilar

shaxsini shakllanishiga ijobiy ta'sir eta olishi bunday imkoniyatlarning yana bir qirrasidir. Shakl va mazmun jihatlaridan ta'lim va tarbiya metodlari chambarchas bog'lanib ketgan. Yuqorida keltirilgan dalillar yana bir marotaba ta'lim bilan tarbiyaning ajralmas jarayon ekanligini, o'quvchilarning atrofmuhitga, fan qonuniyatlariga, axloq, odob qoidalariga munosabati bevosita o'quv jarayonida boshlanib, darsdan va maktabdan tashqari faoliyatlarda davom etishini ko'rsatadi. Tarbiya jarayoni o'ziga xos xususiyatlarga ega. Uning eng muhim xususiyati - aniq maqsadga yo'naltirilganligi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Muslimov N.A., Sharipov Sh.S., Qo'ysinov O.A. "Mehnat ta'limi o'qitish metodikasi, Kasb tanlashga yo'llash", O'zbekiston faylasuflari milliy jamiyati nashriyoti, 2014 y.
2. Qo'ysinov O.A. "Kasb ta'limi yo'nalishi bakalavr o'qituvchilarni tayyorlashda mustaqil ta'limning ilmiy-metodik asoslari" 13.00.08-Kasb -hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi ixtisosligi bo'yicha pedagogika fanlari nomzodi ilmiy darajasini olish uchun yozilgan dissertatsiya Toshkent-2008y.
3. Ёулдошев Ж.Г, Усмонов С.А. Педагогик технология асослари (Хал; таълими ходимлари учун кулл.). - Т.: Укитувчи, 2004. - 101 б.
4. Каримов И. Мехнат таълими укитиш технологиялари. - Т.: РТМ, 2008. - 68 б. Каримов И. ва бош;. Мехнат таълими дарсларида фанлараро боғланишлар. -Т.: РТМ, 2008. - 37 б.